

JASEN BOKO

CIGLA U INDIJI

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORIJA

MI U SVIJETU

ANEKDOTA

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

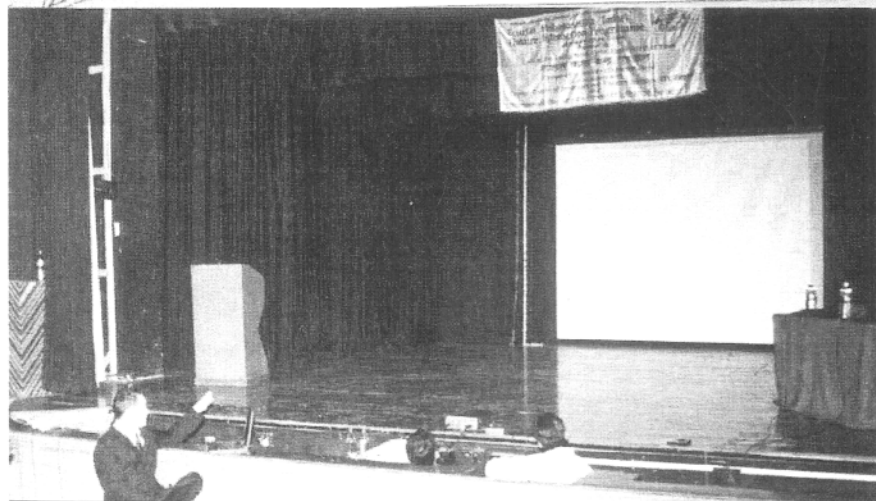
DRAME

Projekt *jedan na jedan* pokrenuli smo u *International Playwrights Forumu* ITI-ja iz vjere da od velike priče i hvale više vrijede mali, ali konkretni potezi i da su umjesto velikih obećanja i deklaracija potrebni konkretni, ma kako naizgled mali koraci. Tako smo se u projektu međunarodne promocije drama na malim jezicima odlučili za komade u kojima će dramatičar i prezenter iz jedne zemlje kroz scensko čitanje predstaviti scensku kulturu i odabranog dramatičara u drugoj kazališnoj sredini. Suradnja dva centra ITI-ja, hrvatskog i indijskog, konkretizirana je takvom razmjenom drama Filipa Šovagovića i dr. Rajeeva Naika.

Indija spada u kulturno najraznolikije zemlje svijeta, službenih jezika je 18, a dijalekata preko tisuću, pa je bilo zanimljivo u toj šarolikoj kulturnoj sredini predstaviti sasvim drugačiji kazališni kontekst. A *Cigla* je na potkontinent dospjela kao plod suradnje i dogovora koji sam, uz pomoć hrvatskog centra ITI-ja, realizirao s osnivačem *Centra za izvedbene umjetnosti* Sveučilišta u Puneu, nedaleko od Mumbaija (nekadašnjeg Bombaya), profesorom i uglednim dramskim piscem dr. Satishem Alekarom. Indijcima namjerno nisam želio nametnuti određenu hrvatsku dramu, umjesto toga ponudio sam im desetak suvremenih hrvatskih drama na engleskom, onih koje bi i sasvim drugačijoj scenskoj tradiciji mogle nešto značiti. *Ciglu* sam među te tekstove stavio kao, po mojemu mišljenju, najznačajniji dramski tekst naših devedesetih, s ambicijom da Indijci dobiju i nekakvu sliku o drugačijoj hrvatskoj drami, koju će, međutim, teš-

ko moći igrati. Na veliko iznenađenje, a bez ikakvih sugestija s moje strane, indijski redatelj i profesor dr. Rajeev Naik izabrao je *Ciglu* kao najzanimljiviji komad koji želi vidjeti na sceni i preveo je na marathi, jezik kojim govori četrdesetak milijuna ljudi.

Početni je impuls rezultirao trodnevnom seminarom *Hrvatska – Maharashtra (Indija) – kazališni interaktivni program*, održanim na Sveučilištu u Puneu u saveznoj državi Maharashtra od 27. do 29. siječnja 2004. čiji je vrhunac bilo scensko čitanje drame *Cigla* Filipa Šovagovića na marathi jeziku. Program koji su zajednički organizirali Sveučilište u Puneu (poznato kao Oxford Istoka), *Hrvatski centar International Theatre Institutea* i *International Playwrights Forum* naišao je na iznimno veliko zanimanje lokalnih medija, a bilo mu je nazočno pedesetak uglednih indijskih teatrologa, kritičara, pisaca i producenata, brojna publika, te Dino Debeljuh, veleposlanik Republike Hrvatske u Indiji, kojemu je pripala čast završne riječi na zatvaranju, u pratnji Branimira Farkaša, prvog tajnika Veleposlanstva. Program seminara je osim scenskih čitanja hrvatskih drama sadržavao i više izvedbi indijskih kazališnih predstava, prezentaciju hrvatske povijesti i sadašnjeg trenutka koju je održao Branimir Farkaš, te predavanje popraćeno multimedijalnom prezentacijom *Hrvatska suvremena drama u kontekstu europskog kazališta*, koje je održao potpisnik ovih redaka, s posebnim naglaskom na rad Filipa Šovagovića, a koja je bila i uvod u scensko čitanje *Cigle* i potonju raspravu. Program je, potaknut ovom prvom hrvat-

sko-indijskom kulturnom razmjenom, sadržavao i izlaganje desetak indijskih teatrologa i znanstvenika iz svih krajeva potkontinenta o temi *Etnički pluralitet i kultura*.

Samo čitanje *Cigle* u režiji Chinmaya Kelkara, koje su realizirali profesionalni glumci, nekadašnji studenti ovog sveučilišta, bilo je scenski čin koji je tekstu prišao s druge, intimnije strane, otvarajući mu duboko emotivne slojeve, bitno više nego što je to bio slučaj u hrvatskoj ili njemačkoj produkciji, više zainteresiranim za ekspresivnost samoga teksta.

"*Cigla* govori i o našem problemu, svatko ima neki svoj rat, nekom je dalje, nekom bliže. Naš je na sreću nešto dalje, u Kašmiru", rekli su mi indijski glumci, kad smo nakon premijere u Puneu razgovarali o razlozima odabira *Cigle*. "A gubitnika ima posvuda, njih je nekako najviše", rekli su. Ono što je indijske glumce i redatelja produkcije Chinmaya Kelkara najviše zanimalo bilo je pitanje koje su stalno ponavljali i o kojem su htjeli dobiti što detaljnije odgovore: Je li doista moguće da se vojnik vrati s ratišta i da nikog u društvu nije briga za njega, o čemu govori *Cigla*? Indija ima kategoriju građana koji nose ponosno ime *borci za slobodu*, a koja je proistekla iz više ratova i koji su povlaštena kategorija,

koliko se to može biti u indijskom društvu. Za njih postoje povlastice, od posebnih šaltera za kupovinu recimo željezničkih karata pa do popusta za niz svakodnevnih usluga i posebnih počasnih loža na paradama ili festivalima.

Trodnevni program zaključen je iznenađenjem: domaćini su – očito nadahnuti ranije im poslanim engleskim prijevodima desetak suvremenih hrvatskih drama – priredili i scensko čitanje prvog dijela drame Mire Gavranova *Kad umire glumac*, također na marathiju, a koje nije bilo planirano u službenom programu.

Najbolja vijest stigla je na kraju ovog izuzetno dobro organiziranog seminara, a riječ je o potvrdi da će *Cigla* biti realizirana kao profesionalna produkcija u kazalištu u Mumbaiju. Naime, kako Indija ne poznaje instituciju dotiranog kazališta, mladi glumci koji su *Ciglu* realizirali kao scensko čitanje odlučili su ući u rizik profesionalne produkcije s iznajmljenim teatrom.

Neslužbeno i neplanirano Gavranovo predstavljanje u Puneu donijelo je i dodatne dobre vijesti. Indijske scene već ove godine vidjet će čak dvije produkcije nastale po Gavranovim tekstovima. Chetan Datar, koji je na marathi preveo dramu *Kad umire glumac* i režirao scensko čitanje na seminaru, upravo režira profesionalnu produkciju ove drame u glavnom indijskom kazališnom centru u Mumbaiju. Istodobno, ovih dana (kraj svibnja) stigla mi je informacija da jedan od najuglednijih indijskih kazališnih redatelja Satyadeo Dube želi raditi isti tekst, ali se još nije odlučio hoće li to biti na hindiju, najraširenijem indijskom jeziku, ili na engleskom.

Ovakve vijesti najbolja su potvrda svrsishodnosti promocije hrvatske drame u inozemstvu ovakvim malim, ali, pokazalo se, vrlo konkretnim koracima. Nakon upoznavanja indijske kulturne javnosti sa situacijom u hrvatskom kazalištu i drami, ova kulturna razmjena zasigurno neće stati, a rezultati promocije mogli bi u sljedeću godinu ili dvije biti još vidljiviji i konkretizirani novim razmjenama. Tko kaže da već sljedeći *Marulićevi dani* neće među prijavama imati i poneku iz Indije?

Na Motovunskoj dramskoj koloniji u srpnju događaj će dobiti i svoj drugi dio: hrvatski glumci upriličit će scensko čitanje drame suvremenog indijskog pisca dr. Rajeeva Naika, prevoditelja *Cigle* na marathi, *Što napraviti sa Satheom*, a događaju u organizaciji Hrvatskog centra ITI-ja bit će nazočan i sam pisac te dr. Alekar, koji će održati predavanje o suvremenoj indijskoj drami u kazalištu.

PREMIJERE
PORTRET
FESTIVALI
VOX
HISTRIONIS
MEĐUNARODNA
SCENA
TEORUA
MI U SVIJETU
ANEKDOTE
NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME

Danas na indijskim scena-
ma paralelno egzistira šarolik
scenski svijet sastavljen od
tradicionalnih formi, komedije,
pjesme, plesa, socijalnog an-
gažmana i alternative. Tom će
se svijetu, zahvaljujući progra-
mu ovakve promocije hrvatske
drame, uskoro pridružiti Šova-
govićeve *Cigla* i Gavranov ko-
mad *Kad umire glumac*.

Indijski domaćini s veleposlanikom
Republike Hrvatske
Dinom Debeljuhom
i prvim tajnikom veleposlanstva
Branimirom Farkašem